

Resultaten van het project “Zorgboerderij Kings and Queens” in Offinso, Ashanti region, Ghana

Achtergrond

De oprichtster, wijlen Margaret Adutwumwaah, is in 2005-2006 informeel begonnen met het opvangen van enkele kinderen met een verstandelijke beperking in haar woonplaats Offinso New Town. Margaret was zelf al als vrijwilligster actief in een weeshuis en als deacon in een Pinkstergemeente.

Zij startte eerst overdag in haar huis met dagopvang en later in een schuurtje van een gezin met een gehandicapt kind. Toen ouders hun kinderen niet meer konden of wilden ophalen voelde zij zich verplicht om deze kinderen 24 uur lang zorg te bieden, zonder financiële middelen maar met hulp van familie en vrijwilligers.

In 2006-2007 kon zij een groter huis ‘huren’, trok zij buitenlandse vrijwilligers aan via het commerciële, Ghanese SYTO en werd zij partner van Jaap & Henny Matser (later Stichting Rising Stars). Zij ving in het huurhuis zo’n 15 kinderen op....

In 2006 richtte zij op verzoek van Jaap & Henny NGO Kings and Queens op. Hierna werd in 2007 Stichting Rising Stars opgericht, die al snel de ANBI-status kreeg.

In november 2008 overleed Margaret plotseling en liet haar droom en plannen voor een zorgboerderij in de wijk Asuakoo van Offinso na. Haar zoon Evans en schoondochter Lydia gingen samen als eersten door.

Startsituatie

Voor zover wij het toen konden en nu kunnen waarnemen is er nog nauwelijks een georganiseerde opvang en begeleiding van kinderen en volwassenen met een verstandelijke beperking in Ghana. Sommigen worden geplaatst in de intramurale psychiatrie of in algemene ‘homes for children’. Veel kinderen worden voor plaatsing aangeboden aan weeshuizen, gaan soms bij familie wonen of worden ergens achtergelaten als vondeling.

Er is geen beleid, financiering of specifieke opleiding op het terrein van de verstandelijk gehandicaptenzorg. Alleen hebben we tijdens onze werkbezoeken enkele scholen voor speciaal onderwijs gezien en ambtenaren die in het kader van Social Welfare special education in hun portefeuille hadden. Op de universiteit van Winneba heeft de Duitse professor Kniel leergangen orthopedagogie opgezet en studenten opgeleid.

We denken dat de Ghanese cultuur vanuit het verleden en de moeilijke economische situatie samen debet zijn aan de beperkte ontwikkeling van professionele zorg voor en ondersteuning van mensen met een verstandelijke of meervoudige beperking.

Mensen met een verstandelijke beperking passen niet in de Ghanese samenleving.

Zij worden niet begrepen (‘moeilijk verstaanbaar gedrag’) en als een bedreiging gezien.

Zij ontwikkelen zich niet tot burgers die in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien en blijven altijd afhankelijk van anderen. Allemaal redenen om hen uit te sluiten, op te sluiten, te verwaarlozen, te mishandelen, te vondeling te leggen of erger. Gelukkig zijn er ook uitzonderingen op dit verhaal: vaders of moeders of oma’s die, tegen de cultuur in, voor hun (klein-)kind opkomen tot het niet meer gaat.

Ghana is een tropisch, voornamelijk agrarisch land in ontwikkeling met een hoge werkloosheid en een zwakke economie. Het is een kwestie van overleven voor iedereen en daarom is er weinig ruimte om mensen levenslang te ondersteunen.

Er zijn wel diverse positieve prikkels vanuit mensen en organisaties zichtbaar, die opkomen voor de rechten van mensen met een beperking. Vanuit de missie en zending zijn voorzieningen voortgekomen; buitenlandse vrijwilligers zijn begonnen met projecten op te zetten en er zijn samenwerkingsprojecten zoals Rising Stars en Kings & Queens. Financiering vanuit het buitenland komt veel voor.

Heel bijzonder was het dus dat de Ghanese Margaret Adutwumwaah gemotiveerd is begonnen met dagopvang voor kinderen met een verstandelijke of meervoudige beperking. Het is heel moedig geweest om in zo'n exclusie-cultuur zonder geld, know how of gebouw te starten met opvang. En daarom alle reden voor ons om geen nee te zeggen op haar vraag naar interesse en hulp.

Vraagstelling van de kinderen in de zorgboerderij

De werkelijke vraag en behoeften van de kinderen kennen we niet of nauwelijks.

Zij zijn door ouders/familie of derden geïntroduceerd bij de leiding van de zorgboerderij en door hen toegelaten. De laatste jaren is voor de toelating een medisch profiel noodzakelijk, dat in een ziekenhuis in Kumasi wordt gemaakt.

We gaan ervan uit dat de kinderen liever bij hun ouders en familie zouden zijn gebleven. Maar de situatie thuis en in de buurt was/is vaak problematisch en professionele thuiszorg was/is niet beschikbaar. Sommige kinderen hebben wel degelijk besef van hoe het in de thuissituatie was en dat zij daar regelmatig zijn opgesloten.

Na de plaatsing wordt – zo mogelijk – geprobeerd een (klinisch) beeld te krijgen van het kind, zijn achtergrond en zijn mogelijkheden/beperkingen en ondersteuningsbehoefte. Dit wordt schriftelijk vastgelegd en er wordt een eerste persoonlijk plan aan toegevoegd. In de loop van de jaren wordt vervolgens de actuele vraag en ondersteuningsbehoefte duidelijker door signalen van het kind, observatie en omgangservaring.

Momenteel worden er 12 kinderen/jongeren opgevangen. Elf daarvan hebben duidelijk een verstandelijke of meervoudige beperking. Hun ondersteuningsbehoefte kan hier direct van afgeleid worden. De biologische leeftijd van de kinderen en jongeren varieert op dit moment van 10 - 24 jaar.

Eén meisje blijkt niet verstandelijk beperkt en is aangemeld en toegelaten in een basisschool in de buurt. Zij kan hier heel goed meekomen, maar ervaart er exclusie en vraagt daar zelf aandacht voor bij de begeleiders.

De kinderen zijn beperkt gescreend door een Nederlandse orthopedagoge.

Hieruit komen de problemen in hun thuissituatie naar voren en de mate van hun beperkingen en mogelijkheden en uitdagingen. In hun gedrag laten zij ook veel zien en soms is hun gedrag niet of moeilijk verstaanbaar (op grond van autisme bij voorbeeld). We zien diverse gradaties van verstandelijke beperking, van licht tot ernstig, en diverse gradaties van zelf- en sociale redzaamheid; enkele kinderen hebben het syndroom van Down met bijkomende beperkingen;

één meisje heeft het syndroom van Angelman; één jongen is manisch depressief en krijgt hiervoor medicatie; enkele kinderen zijn epileptisch en krijgen hiervoor medicatie; enkele kinderen zijn enigszins spastisch; één jongen is rolstoelgebonden; enkele kinderen kunnen niet spreken, maar wel communiceren; diverse kinderen zijn beperkt of volledig incontinent van faeces en/of urine. Hiermee samenhangend zijn de mogelijkheden van de kinderen ook heel verschillend.

Zichtbare resultaten

Na 10 jaar opvang, begeleiding en zorg kunnen wij als ondersteunende partnerorganisatie de volgende resultaten waarnemen voor de 12 kinderen en jongeren:

- een veilige woonplek in veilig woonhuis in een nieuwe wijk
- dagelijks goed en gevarieerd eten, drinken en kleding
- drinkbaar water uit eigen bodem; electriciteit (gerantsoeneerd)
- sanitaire voorziening in de woonvoorziening
- toegang tot (basis) medische zorg in Offinso/Kumasi en tot medicatie

- basis verzorging, zorg en begeleiding
- activering, basis-educatie, dagbesteding, vrijwillige werkzaamheden in de woonvoorziening en/of voor de boerderij, recreatie en beweging (= uitdagingen en kansen om te groeien)
- ondersteuning bij de activiteiten van het dagelijks leven (ADL)
- beperkte hechtingsmogelijkheid (2 van de 5 medewerkers wonen al langer dan 5 jaar in de woonvoorziening)

- contacten met mensen buiten de zorgboerderij {buren; ouders/familie van de kinderen en de begeleiders; leveranciers, technici en bouwvakkers; kopers van varkens en eieren; ambtenaren van de gemeente; bestuursleden van K&Q; professionals van collega-organisaties; bezoekers en donateurs uit Ghana en buitenland; (professionele) vrijwilligers uit Ghana en buitenland; bestuursleden en relaties van partner Stichting Rising Stars; uitstapjes doen met vrijwilligers; kinderen en hun ouders die op de wachtlijst staan of om plaatsing vragen; boodschappen doen/kerkbezoek/ziekenhuisbezoek in Offinso en soms in de stad Kumasi}.

Welke resultaten ziet Rising Stars bij de kinderen?

Vanuit het perspectief van Rising Stars vallen wellicht ook andere dingen op en hebben we de neiging meer naar binnen te kijken, naar de kwaliteit van leven en zorg.

Hoe dan ook, onze waarnemingen zijn de volgende:

- we zien de kinderen in de loop van de jaren veranderen: de meesten worden groter en sterker. Enkele kinderen blijven kleiner en lijken dan nog steeds kinderen. De kinderen zijn onderling erg verschillend!
- langzaam maar zeker worden de kinderen minder angstig, kennen hun woon- en leefsituatie en de mensen om hen heen.
- de kinderen staan vaak open voor het contact met anderen, ook met blanke vrijwilligers. Sommige kinderen blijven op zichzelf en maken niet echt contact.

- sommige kinderen zijn nieuwsgierig naar bezoekers/vrijwilligers als wij: wat komen jullie doen? Wat zit er in die tassen? Wat ben je aan het klussen? Kunnen we meehelpen met verven, timmeren, boren, banden plakken?
- de kinderen zijn ook nieuwsgierig naar zichzelf: hoe sta ik op de foto, ben ik dat? Wat gebeurt er in de videofilm van vorig jaar? Ze kunnen geweldig lachen om zichzelf en om onze manier van doen.
- sommige kinderen hebben hun 'eigen programma' en doen liever niet mee met groepsactiviteiten. Wel staan ze soms nieuwsgierig te kijken wat anderen aan het doen zijn (bijvoorbeeld: een lesje volgen).
- tot nu toe stroomt het personeel behoorlijk door en moeten de kinderen steeds weer wennen aan een nieuw gezicht. Wij vragen ons af of die doorstroom goed is voor de noodzakelijke hechting. Ouders en familie blijven vaak belangrijk, zien we. Sommige kinderen missen hun thuissituatie en snappen vaak niet waarom zij niet naar huis kunnen. Eenmaal weer even thuis voor een korte vakantie valt het soms toch weer tegen en zijn ze blij dat ze weer naar de zorgboerderij terug kunnen.
- de leer- en aanpassingsmogelijkheden zijn en blijven voor veel kinderen beperkt. Toch valt jaar na jaar op dat steeds meer kinderen mee gaan doen met werkzaamheden in huis (huishouding; samen de was doen) en voor de boerderij (samen bonen doppen en maïskolven kneuzen). Twee oudere jongens helpen elke morgen in de varkensboerderij en zijn daar terecht heel trots op.
- het samenleven met 12 personen en 5 begeleiders is voor veel kinderen een probleem. Het past niet bij hen. Zij komen beter tot hun recht in kleinere groepjes en in contact met één begeleider/vrijwilliger.
- zodra er een leuke activiteit is of wordt aangeboden reageren veel kinderen enthousiast: zingen, dansen, muziek maken, voetballen/balspel, TV-kijken (waarbij er een nieuwe wereld voor de kinderen opengaat).
- heel moeilijk is het voor een aantal kinderen om de oude gewoonte om buiten je behoeften te doen los te laten en gebruik te maken van het sanitair in de woonvoorziening. Dit vraagt veel aandacht van de begeleiders. Incontinentie in de nacht is nog moeilijker op te lossen.

Conclusie van Rising Stars

De conclusie van Rising Stars na 10 jaar actief partnerschap is:

- Zorgboerderij Kings and Queens biedt een veilige woon- en leefsituatie aan 12 kinderen en jongeren met heel verschillende ondersteuningsbehoeften en een goede basiszorg binnen de context van de eigen cultuur en economie.
- De kinderen krijgen hierdoor meer kansen op groei en ontplooiing dan in de vroegere thuissituatie.
- De verdere ontwikkeling van de kwaliteit van zorg en ondersteuning blijft in de toekomst een belangrijke uitdaging.
- De kleinschalige zorgboerderij krijgt langzaam een haalbare voorbeeldfunctie in Ghana. In de toekomst zouden de functies ambulante thuiszorg en dagbesteding ook van waarde kunnen zijn voor de kinderen op de wachtlijst.
- De boerderijfunctie is van waarde voor enkele kinderen en gaat vooral zorgen voor financiële onafhankelijkheid.

Rising Stars, Nuenen, augustus 2016.

Ghana, Offinso: afscheid in mei 2016